



### Կեդրոնական վարչություն

Հարցազրույց Համազգայինի Կեդրոնական Վարչության ատենապետ Դոկտ. Մկրտիչ Մկրտիչեանի հետ

Վերջին ամիսներում, հայկական իրականության մեջ լուսարձակները բառական աչքառու կերպով իրենց վրայ հրափրեցին Համազգայինի Կեդրոնական Վարչության նախաձեռնությամբ կատարուած տարբեր տեսակի նախաձեռնությունները, որոնք հիմնականին մէջ կը կրէին կրթական բնոյթ և հայ նոր սերունդի ու հայկական կառոյցներուն մէջ գործելու կոչուած ատակ մարդու մի պատրաստութեան առաջադրանք:

Այս բոլորին մասին մանրամասն տեղեկութիւններ ունենալու նպատակով, «Ազդակ» հարցազրույց մը կատարեց Համազգայինի Կեդրոնական վարչութեան ատենապետ Դոկտ. Մկրտիչ Մկրտիչեանի հետ, որ անդրադարձաւ այն երևոյթին, թէ Համազգայինի հիմնական բնագաւառներէն մէկը կրթականը ըլլալով, միշտ ալ այդ ուղղութեամբ նոր նախաձեռնություններ կատարելու հետևողական աշխատանք կը տարուի՝ թիրախ ունենալով տարբեր սերունդներ: Զրոյցի առանցք հանդիսացան նաև «Բագին»ը, «Արդի հայերէնի հիմնախնդիրներ» վերնագիրը կրող գիտաժողովը, «Լալան ու Արան» ծրագիրը, ինչպէս նաև՝ տարբեր աշխատանքներ, ստորև այդ հարցազրույցը:



ԱԶԴԱԿ.- Վերջին ժամանակաշրջանին Համազգայինը կարծեք թէ համահայկական բեմին վրայ շարժման մէջ մտած է: Կրնա՞ք մեր ընթերցողներուն ներկայացնել Համազգայինի գլխատր ծրագիրները:

Դոկտ. Մկրտիչ Մկրտիչեան.- Ճիշդ է, որ կան նորություններ, որոնցմէ վերջինը Փարիզի Թարգմանչաց Վարժարանի Համազգայինի կողմէ որդեգրուան է: Գիտե՞ք, որ Համազգայինի հիմնական բնագաւառներէն մէկը կրթական մարզն է: Շուրջ երկու տարի առաջ Համազգայինի Կեդրոնական վարչութիւնը Փարիզի Իսի-Լէ-Մուլինո շրջանը գտնուող Թարգմանչաց վարժարանի ղեկավարութենէն ստացած էր դիմում դպրոցի ղեկավարման ու զարգացման հարցերուն մէջ կարևոր դերակատարութիւն ստանձնելու: Այս ուղղութեամբ տեղի ունեցան սպառիչ խորհրդակցութիւններ, որոնց արտադրութիւն կնքուեցաւ համապատասխան համաձայնագիր 2015ի Դեկտեմբերի սկիզբը:



«Ա».- Անշուշտ ասոյժն գոնէ շատ կանուխ է արդիւնքներուն մասին խօսելու: Ինչը կը վստահեցնէ, ձեզ, որ յաջողութիւն պիտի արձանագրուի այս գործին մէջ:

Մ.Մ.- Նախատեսություններ կատարելու համար դեռ շատ կանուխ է: Սակայն Համազգայինի համար Ֆրանսայի մէջ կրթական գործը արդէն նուաճումներ արձանագրած է: Արդարև, 35 տարիներ առաջ հիմնուած Մարսիլիոյ Ճեմարանի գոյութեան և անոր յաջողութեան փաստը գրաւական մըն է նաև սպազգայ յաջողութիւններու: Պէտք է ըսել, որ բառական երկար թմբիք մը ետք Ֆրանսայի մէջ կրթական գործը վերածաղկումի հանգրուան մը թնակտխած է: Վերջին տասնամեակին մէկէ աւելի շրջաններու մէջ նոր դպրոցներ բացուած են, հիներէն ալ ոմանք կը փորձեն ինքզինքնին նոր շունչով վերանորոգել: Թարգմանչաց

վարժարանը հիմնուած է իր ատենին հայկական կրթութեամբ մտահոգ յարգելի հայորդիներու կողմէ, որոնք, երբ ժամանակն ու կացութիւնը հասունցան, անդրադարձան, թէ իրենց յանդուգն նախաձեռնությունը պէտք է վստահիլ կազմակերպութեան մը, որպէսզի հաստատութեան շարունակականութիւնն ու յարատևութիւնը աւելի ապահով դառնայ: Այս գործին համար յարմար նկատուած են Համազգայինը: Աւելորդ է ըսել, որ ասիկա մեզի համար հաճելի բեռ է: Նոյնքան ավելորդ է շեշտել, որ Ֆրանսան հայկական շոշափելի ներկայութեամբ գաղութ ըլլալով՝ կարևոր դեր ունի կատարելիք. հայկական երկլեզու (հայերէն և ֆրանսերէն) դպրոցներու զարգացումը երկրէն ներս կը նպաստէ այդ դերը ճիշդ հունի մէջ պահելու գործին:

«Ա».- Արժէ՞ նաև անդրադառնալ Երևանի պետական համալսարանի և Համազգայինի գործակցութեամբ կազմակերպուած «Արդի հայերէնի հիմնախնդիրներ» վերնագիրը կրող գիտաժողովին. անոր արդիւնքներուն նկատմամբ ինչ են ձեր գնահատականները:

Մ. Մ.- Գիտաժողով մը, բնականաբար, վերջնական արդիւնք չի տար: Բայց անշուշտ գիտաժողովին ընթացքին արտայայտուած գաղափարները կ'ազդեն որոշում կայացնող վարչական կեդրոններու դիրքորոշումներուն վրայ: Այդ իմաստով, ուրիշներու կարգին, ԵՊՀ-Համազգային գիտաժողովի ընթացքին արտայայտուած գաղափարներն ալ իրենց ազդեցութիւնը պիտի ունենան հայերէնի մասին քաղաքականութիւնը ճշդելու հարցին մէջ: Մեր շուրջը դիտելով՝ կը զգանք, որ այս նիւթին շուրջ հետաքրքրութեան աստիճանը զգալիորէն բարձրացած է: Վկայ է այս նիւթով կազմակերպուած ու դեռ նախատեսուած գիտաժողովներու և խորհրդակցութիւններու թիւը: Ինչ որ ավելի կարևոր է, այս նիւթին շուրջ կատարուող արտայայտութիւններու ոճին մէջ զգացուող փոփոխութիւնն է: Միտքերն ու անոնց արտայայտութեան ձևը համեմատելով դեռ մօտաւոր անցեալին կատարուածին հետ՝ անոնք բառական հասունցած ու հանդարտած են, ինչ որ կարելի կը դարձնէ նիւթին առարկայական, հետևաբար՝ գիտական քննարկումը: Գալով տունալ գիտաժողովին, անոր արտադրութիւն տեղի ունեցած պատասխանատու արտայայտութիւնները վկան էին անոր յաջողութեան: Ինչպէս միշտ՝ այս գիտաժողովի զեկուցումներն ալ մօտաւոր սպազգային լոյս պիտի տեսնեն յատուկ հատորով. այն ատեն ավելի ցայտուն կերպով պիտի երևի այդ գիտաժողովին կարևորութիւնն ու անոր յաջողութիւնը:



«Ա».- Իսկ ինչ պատկեր կը ներկայացնեն Համազգայինի միւս նախաձեռնությունները. օրինակ՝ հայերէնի ուսուցիչներու պատրաստութիւնը, որ յատուկ կարևորութիւն կը ներկայացնէ մասնաւոր սփիւռքի դպրոցներուն համար:

Մ. Մ.- Հայերէնի ուսուցման համար ատակ ուսուցիչներու պատրաստութիւնը Համազգայինի համար միշտ առաջնահերթութիւն ունեցած է: Պէտք չէ մոռնալ, որ Համազգայինի կողմէ և Լևոն Շանթի ու Նիկոլ Աղբալեանի յատուկ ճիգերով հիմնուած Պէրյուֆի Հայ Ճեմարանը երկար ատեն ամբողջ սփիւռքին ուսուցիչներ և այլ մարզերու համար պաշտօնէաններ պատրաստող սփիւռքեան կարևոր հիմնարկներէն մէկը հանդիսացած է. այդ աշխատանքը Ճեմարանը արդիւնաւէտ կերպով կատարած է և Համազգայինը հպարտ է այդ արդիւնքով: Մէկ աստիճան վեր բարձրանալով, նոյն նպատակին ծառայելու համար, Համազգայինը ավելի քան քառասուն տարիներ առաջ հիմը դրաւ Ճեմարանի հիմնադրման օրերուն արդէն նախատեսուած Համազգայինի Հայագիտական բարձրագոյն հիմնարկին, որ անխափան գործեց շուրջ երեսուն տարիներ: Ներկայիս նոյն նպատակով կը գործեն «Դպրոցական վարչագիտութեան կրթանպաստ»-ը և «Հայերէնագիտութեան նիւթերու

ուսուցիչներու պատրաստութեան ծրագիր»ը: Առաջինը վարժարաններու ընդհանրապէս վարչական անձնակազմ պատրաստելու միտող նախաձեռնութիւն մըն է, իսկ երկրորդին նպատակը արդէն անունէն կարելի է հետևցնել: Պէտք է ըսել, որ Համագայինը ԵՊՀի հետ իր գործակցութեան ծիրէն ներս միշտ հետապնդած է ազգային համալսարանին մէջ արևմտահայերէնի ուսուցման և ուսումնասիրութեան յատուկ բաժանմունքի մը ստեղծումը: Այդ ծրագիրը ներկայիս յանգած է ուսուցիչներու պատրաստութեան մեր ներկայ ծրագրին, որ չորս տարիներէ ի վեր արդէն կը գործէ: Ներկայ ակադեմական տարեշրջանի ասարտին ծրագիրը կ'ունենայ իր առաջին շրջանաւարտը: Թեկնածուներու ընդհանուր թիւը առայժմ եօթն է. անոնցմէ երկուքը արդէն հասած են ԵՊՀի մէջ աշխատանքը շարունակելու հանգրուանին: Մնացեալները դեռ պէտք է ամբողջացնեն իրենց համապատասխան երկիրներէն ներս ուսումնասիրութեան ժամանակաշրջանը: Պէտք է ըսել, որ մենք գոհ չենք այս թիւէն. այդ ուղղութեամբ քարոզչական աշխատանք կը տարուի, որպէսզի շահագրգռողներու թիւը բարձրանայ, քանի ամէն տեղ իսկապէս հայերէնի ուսուցիչներու կարիքը կայ: Մենք վստահ ենք, որ ազգային իմաստով կարևոր այս գործը յաջողութեամբ պիտի պատկուի՝ միաժամանակ նպաստելով հայկական տարբեր շրջաններէ ելող անհատներու համարկման. իրարու և հայրենաբնակ հասարակութեան հետ:

«Ա».- Կրնա՞ք լուսարանութիւններ տալ Համագայինի Կեդրոնական վարչութեան «Լալան ու Արան» ծրագրին մասին. պէտք է ըսել, որ ան մեծ հետաքրքրութիւն յառաջացուցած է մանաւանդ երիտասարդ հայ ծնողներու խափն մէջ:



Մ. Մ.- Այդ հետաքրքրութիւնը նախատեսելի էր: «Լալան ու Արան» ծրագիրը երեխաներու համար հայ փորձառու մանկավարժներէ կազմուած խումբի մը կողմէ պատրաստուող ելեկտրոնային խաղերու շարք մը պիտի ըլլայ, որուն առաջին խաղը արդէն հրատարակի վրայ է՝ «Գոյներու աշխարհ» անունով: Մեր ժրագն խումբը արդէն ձեռնարկած է երկրորդ խաղի պատրաստութեան: Ի դէպ, այս և Համագայինի Կեդրոնական վարչութեան բոլոր նախաձեռնութիւններու մասին մանրամասն

տեղեկութիւններ կրնաք քաղել մեր կայքէն՝ [www.hamazkayin.com](http://www.hamazkayin.com):

«Ա».- Այլ նախաձեռնութիւններ:

Մ. Մ.- Այսօր քարտեզ չ'միթէ. մանաւանդ եթէ նկատի ունենանք, որ այս բոլորը կը բարդուին արդէն իսկ գոյութիւն ունեցող ընթացիկ աշխատանքներուն վրայ: Պէտք չկայ ըսելու, որ Համագայինի դպրոցներու յանձնացումը մեզմէ բաւական ժամանակ կը խլէ, հակառակ այն իրողութեան որ դաշտի վրայ զբաղողները իրենց աշխատանքը ատելի քան գոհացուցիչ կերպով կը կատարեն: Կազմակերպչական ընթացիկ աշխատանքները կը տարուին հարկ եղած բժախնդրութեամբ: Գրեթէ բոլոր շրջանները իրենց աշխատանքը խանդավառութեամբ կը տանին: Շուտով կ'ունենանք նաև նոր մասնագիտեր: Ամերիկեան ցամաքամասի Համագայինի հիմնադրամներու նորաստեղծ յատուկ գրասենեակը իր հետագայ աշխատանքներու ծրագիրը ամբողջացնելու վրայ է: Հրատարակչական, գրախմբութեան և պատկերասրահ պատուաւոր տեղ ունին համահայկական հրատարակի վրայ:

«Ա».- Վերջին հարցում մը: Բոլորին զարմանք կը պատճառէ «Բագին»ի, հակառակ ներկայի բոլոր դժուարութիւններուն, հրատարակման կանոնադրութիւնը: Այս մասին ըսելիք ունի՞ք:

Մ. Մ.- Այդ զարմանքը տեղին է, քանի անոր հրատարակութիւնը կը յաջողի նիւթական մեծ գոհողութիւններու գնով: Հայոց լեզուի պահպանման համար կարևոր է հայերէնով գրականութեան սեղծագործութիւնը, իսկ այդ գործին ատելի քան յիսուն տարիներէ ի վեր կը նպաստէ արդէն «Բագին»-ը իր նշանաւոր խմբագիրներու՝ ասենին Կարօ Սասունիի, Պօղոս Մաապեանի, Եղուարդ Պոյաճեանի ճիգերով, իսկ վերջին տասնմէկ տարիներուն՝ մեր անխոնջ ընկեր Յակոբ Պալեանի ներդրումով: Ի դէպ, Յ. Պալեան տարիքի յառաջացման պատճառով Կեդրոնական վարչութեան արդէն ներկայացուցած է իր հրաժարականը, և այս օրերուն նոր խմբագրական կազմ յառաջացնելու փնտրուողի մէջ ենք: Շուտով կ'եզրակացուի, և «Բագին»ը յաջող տարեշրջանին լոյս կը տեսնէ նոր խմբագրական կազմով:

Ի դէպ, քիչ առաջ մոռցայ նշելու կարևոր երկու այլ նախաձեռնութիւններ: Մէկը՝ մշակութային հարթակի (փլաթֆորմ) մը պատրաստութիւնն է, որ մեզմէ բաւական ժամանակ կը խլէ: Իրականացման ճամբուն վրայ են նաև երկու խորհրդածողովներ 2016ի ընթացքին. մէկը՝ Պոլսոյ մէջ հայկական ինքնութեան առնչուող թեմայով մը՝ գործակցաբար «Հրանդ Տինք հիմնարկ»ին հետ, երկրորդը՝ հայկական և քրտական մշակոյթներու հասարակաց գիծերուն մասին նիւթերով՝ գործակցաբար Տիգրանակերտի քաղաքապետութեան մշակութային բաժանմունքին: Ի հարկ է, երկուքին ալ իրականացումը այլևս կախեալ է Թուրքիոյ ներքին կացութեան զարգացումէն:

## Հաղորդագրութիւն

Համագային Հայ Կրթական և Մշակութային Միութեան Կեդրոնական Վարչութիւնը այսու կը ծանուցէ, թէ 1962ին ծնունդ առած «Բագին»ը այս տարի կը թնակոյիտէ նոր հանգրուան մը:

54 տարիներէ ի վեր, Սփիւռքի մտատրական ընտրանին «Բագին»ի մէջ գտած է ստեղծագործական և բանասիրական երկակի հարթակ մը, որուն վրայ վաւերական անուններու կողքին երևցած ու կազմաւորուած են անոնց յաջորդող սերունդները: Կարօ Սասունիով, Եղուարդ Պոյաճեանով ու Պօղոս Մաապեանով ձևաւորուած «Բագին»ը այսօր կը հանդիսանայ գրականութեան և արուեստի նուիրուած՝ Սփիւռքի ամէնէն երկարակեաց և յարգելի հանդէպը:

2003ին վերոյիշեալ անուններուն յաջորդող խմբագիրը, Յակոբ Պալեան, տասներկու տարիներ իր մտասնեղման առարկայ դարձուց «Բագին»ը, ապահովելով անոր անխափան հրատարակութիւնը, և այդ ճամբով գուրգուրալով արևմտահայ գրական մթնոլորտի պահպանման վրայ: Միաժամանակ, ան «Բագին»ին բերաւ դեռահաս աշխատակիցներ, որոնք կը շարունակեն բոլորովի «Բագին»ին շուրջ այսօր: 2015ի ասարտին, իր տարիքի բերմամբ, Յակոբ Պալեան «Բագին»ի խմբագրի պաշտօնէն կամովին դադարելու խնդրանք ներկայացուց Համագայինի Կեդրոնական Վարչութեան, որ ընթացք տուաւ ընկերոջ փափաքին: Այսու մեր շնորհակալութիւնը կը յայտնենք Յակոբ Պալեանին, իր պաշտօնավարութեան ընթացքին իր դերակատարութեան և «Բագին»ին մատուցած ներդրման համար:

«Բագին»ը այժմ կը մտնէ փոխանցման թարմ շրջան մը: Արդարև, Համագայինի Կեդրոնական Վարչութիւնը ուրախութեամբ կը ծանուցէ, թէ 1 Յունուար 2016էն սկսեալ, «Բագին»ի Խմբագիր նշանակած է Սոնիա Քիլեճեան-Աճեմեանը, իսկ Փոխ-խմբագիր՝ Նորա Բարսեղեանը: Անոնց կողքին պիտի գործէ Խմբագրական Խորհուրդ մը, հետևեալ կազմով. Քրիստիան Բատիկեան, Մարուշ Երամեան, Վիգէն Թիֆէնքճեան, Յակոբ Կիլիճեան, Աւետիս Հաճեան, Շաղիկ Մկրտիչեան, Վարդան Մատթէոսեան, Արքմենիկ Նիկողոսեան, Արամ Պաշեան, Սևան Տէյիբմէնճեան, Միրնա Տուգճեան և Յարութիւն Քիւրքճեան:

Նոր շրջանի «Բագին»ի անդրանիկ թիւը որ պիտի ըլլայ միացեալ՝ լոյս պիտի տեսնէ Յուլիս 2016ին: Համագայինի Կեդրոնական Վարչութիւնը վստահ է, որ «Բագին»ի նորանշանակ Խմբագիրը, Փոխ-խմբագիրն ու Խմբագրական Խորհուրդը պիտի շարունակեն ամրագրել գիրենք նախորդողներուն ասանդը, միաժամանակ սատարելով արևմտահայերէնի պահպանման, Սփիւռքի թէ Հայաստանի մէջ ծաւալող ստեղծագործական ու իմաստասիրական ճիգին դէպի «Բագին» ուղղորդման և իմացական խօսքի հնչեղութեան:

Պեյրութ, 11 Ապրիլ 2016

Կեդրոնական Վարչութիւն  
Համագային Հայ Կրթական և Մշակութային Միութեան

**Համագայինի Լրատու**  
Հրատարակութիւն՝  
Համագայինի Կեդրոնական Վարչութեան  
Լոյս կը տեսնէ եռամսեայ դրութեամբ  
Խմբագիր՝ Վիգէն Թիֆէնքճեան  
Լուրերու համադրում՝ Արին Գալուստեան,  
Թամար Գասապեան  
Գեղարուեստական ձևաւորում՝ Տանիա Օհանեան  
© Բոլոր իրաւունքները վերապահուած

# Համազգայինի Հաստատություններ

## «Լիսի Թիթինճեան» ցուցասրահ

• 28 Յունուար 2016ին, Համազգայինի «Լիսի Թիթինճեան» ցուցասրահին մէջ տեղի ունեցաւ Գէորգ Ուլաշեանի գեղանկարչական ցուցահանդէսը՝ կազմակերպութեամբ Համազգայինի Գեղարուեստի դպրոցներու խնամակալութեան:

Բացման խօսքով հանդէս եկաւ Վարդան Յովսէփեան, որ բարի գալուստ մաղթելով բոլոր արուեստասէրներուն յայտնեց, թէ Համազգայինի հիմնական նպատակներէն և առաջնահերթութիւններէն է քաջալերել ընտիր արուեստը և հայ արուեստին ու մշակոյթին սերը տարածել: Ան ըսաւ, թէ ձեռնարկը կը միտի բոլորին հայեացքը կեդրոնացնել մեր շրջապատին մէջ իր արդար ինքնութիւնը նուաճած արուեստագէտ Գէորգ Ուլաշեանի գործերուն վրայ, որոնք կը ցոյցանեն գեղջկական պատկերներուն ընդմէջէն խաղողի, գինիի և բնութեան երանգները: Վերածելով արուեստագէտին գործերը ան ըսաւ. «անոր արարումի կիզակէտը ողկոյզն է, որթատունկը և հայրենի պարարտ հողը: Վերադարձ մը դէպի հայու վաղեմի ասանդութիւնները: Ջուր կրել, գինի, արտերու հունձքը Գէորգ Ուլաշեանի ստեղծագործութեան տարերքը կը կազմեն: Արուեստագէտը անձրևի կայծիներու իրայատուկ հարուածներուն տակ այգեկոյթի աշխատանքին տուած է նոր վերածնունդ, նոր իմաստ՝ կեանքի, ազատութեան, երազի և իղձի»:



• Հայրենի անուանի գեղանկարիչ Փարաոն Միրզոյեան իր պատկերներով առաջին անգամ ըլլալով ներկայացաւ լիբանանեան հասարակութեան: Անոր ներկայացուցած 22

իւղաներկ և 13 փաթեղ գործերուն մէջ յատուկ տեղ կը գրաւէին բնանկարները, այլ խօսքով՝ անոր գեղանկարները կը կրէին Հայաստանի հաւաքական նկարագիրը:

Փարաոն Միրզոյեանի ցուցահանդէսը տեղի ունեցաւ 17 Փետրուար 2016ին, Համազգայինի «Լիսի Թիթինճեան» ցուցասրահին մէջ՝ հովանաւորութեամբ Տրքունիի քաղաքապետ Անթուան Շախթուրայի: Հանդիսութեան ներկայ էին Տրքունիի քաղաքապետ Անթուան Շախթուրայ, Հայաստանի Հանրապետութեան արտակարգ և լիազօր դեսպան Աշոտ-Քոչարեան, Լիբանանի հայոց թեմի առաջնորդ Շահէ եպս. Փանոսեան, հայ կաթողիկէ համայնքի Պէրժոյթի թեմի օգնական եպիսկոպոս Գէորգ եպս. Ասատուրեան, Պուրճ Համուտի քաղաքապետ Անդրանիկ Մարրիեան, ինչպէս նաև մեծ թիով արուեստասէրներ:



Բարի գալուստի խօսքով հանդէս եկաւ Անժելա Տաղլեան: Ան ներկայացնելով Փարաոն Միրզոյեանը ըսաւ, թէ մեծ հոշակ վայելող արուեստագէտը արժանացած է հայկական և միջազգային բազմաթիւ մրցանակներու, ինչպէս նաև Հայաստանի Հանրապետութեան ժողովրդական նկարիչի կոչումին (2014ին): Միրզոյեան 2002-2014 վարած է Հայաստանի Ազգային պատկերասրահի տնօրէնի պաշտօնը, իսկ ներկայիս կը ղեկավարէ Երևանի Խաչատուր Աբովեանի անուան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի կերպարուեստի ամպիոնը:

## «Վահէ Մէթեան» Տպարան և հրատարակչատուն

• 26 Փետրուար 2016ին, Համազգայինի «Լիսի Թիթինճեան» ցուցասրահին մէջ տեղի ունեցաւ Հայոց ցեղասպանութեան 100-ամեակին առիթով Համազգայինի «Վահէ Մէթեան» հրատարակչատան կազմակերպած ընթերցանութեան մրցանքը, որուն մասնակցեցան հայկական տարբեր վարժարաններէ 27 աշակերտներ:

Յայտնենք, որ օրին Համազգայինի «Վահէ Մէթեան» հրատարակչատունը Յարութիւն Քիրքճեանի խմբագրութեամբ հրատարակած էր Լևոն Մեսրոպի «Ֆրէտ Հարթման և Տատա Ռօսթըմ» վէպը: Գիրքը առաջին անգամ լոյս տեսած է «Հայրենիք» ամսագիրին մէջ՝ 1937էն սկսեալ: Անկէ ետք իբրև թերթի հրատարակուած է «Ազդակ» օրաթերթին մէջ՝ 1988-89 թուականներուն:



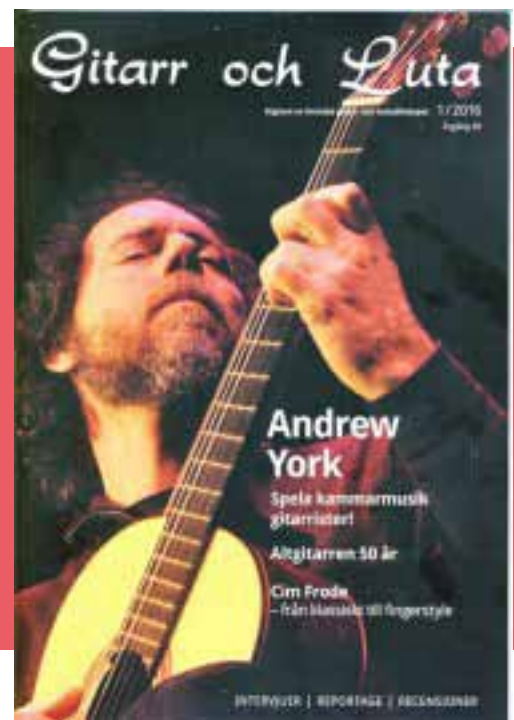
2015-2016 կրթական տարեշրջանի վերամուտին գիրքը նուէր տրամադրուեցաւ հայկական վարժարաններու 10րդ և 11րդ կարգերու աշակերտութեան: Գրքի հրատարակութեան մեկնաստիւթիւնը և մրցանքի հովանաւորութիւնը ստանձնած է «Սեպուհ Շահպազեան» ֆոնդը:

Մրցանքի ընթացքին, աշակերտները պատասխանեցին գիրքին բովանդակութեան հետ առնչուած 100 հարցումներու: Մրցանակաբաշխութիւնը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ ամիս: Այս առիթով կազմուած է նաև դատական կազմ մը, որուն մաս կը կազմեն Յարութիւն Քիրքճեան, Վերա Կոստանեան, Սարգիս Նաճարեան, Ժիրայր Դանիէլեան և Յովիկ Պերթիզեան:

## Մամուլին մէջ

Դասական կիթառի շուէտա-կան ակնաւոր Guitarr och Luta ամսաթերթը իր 2016ի առաջին թիւին մէջ հրատարակեց Բարսեղ Կանաչեանի «Օրօր»ի կիթառի համար գործիքաւորումը, գոր կատարած է լիբանանահայ կիթառահար Մկրտիչ Միքայէլեան:

Ակնաւոր ամսաթերթը այս առիթով կը ներկայացնէ նաև Միքայէլեանի հակիրճ կենսագրականը՝ նշելով, որ ան կիթառի ուսուցիչ է Համազգային Բարսեղ Կանաչեան երաժշտական քոլեճին մէջ: Ամսաթերթը նաև կը նշէ, որ երաժշտական կտորը կը պատկանի հայ յօրինող Բարսեղ Կանաչեանին (1885-1967): Նշենք, որ Միքայէլեան հոկտեմբեր 2016ին Համազգայինի Շուէտի մասնաճիւղին հրաւերով մեկնած էր Սթոքհոլմ, ուր ունեցած էր համերգ մը:



[www.hamazkayin.com](http://www.hamazkayin.com)

# Համազգայինի Շրջաններ

## Լիբանան

• Կազմակերպությանը Համազգայինի Լիբանանի Շրջանային վարչության, 8 Յունուար 2016ին, «Յակոբ Տէր Մեղքունեան» թատերասրահին մէջ հոծ բազմութեան դիմաց ելոյթ ունեցաւ հայրենի սիրուած երգչուհի Նունէ Եսայեան, որ Հայոց ցեղասպանութեան 100-ամեակին նուիրուած իր «Կանք, պիտի լինենք ու դեռ շատանանք» խորագիրը կրող համերգաշարի շրջագայութեան ծիրին մէջ այցելած էր Լիբանան, ուր չէր եկած անելի քան 10 տարիէ ի վեր:

Յայտագիրը կը ներկայացնէր մեր 100 տարուան պատմութիւնը, սկսելով Սայաթ Նովայէն ու Կոմիտասէն մինչև Հայոց ցեղասպանութիւն, ապա հայ ժողովուրդի վերելքը, հասնելով մինչև մեր օրերը՝ Արցախի պատերազմը: Առ այդ, Նունէ Եսայեան իրերայացող կերպով մեկնաբանեց Կոմիտասի «Հով առէք», «Լորիկ», «Հոյ նազան», «Խնկի ծառ» երգերը, ապա Սայաթ Նովայի «Թամամ աշխարհ», «Քամանչա», «Պրոյի», «Ինչ կոնիմ հէքիմն» ստեղծագործութիւնները, որմէ ետք ժողովրդական և հայրենասիրական երգերու փունջ մը, ինչպէս՝ «Ատանայի ողբը», «Զարթիր լաօ», «Տէլէ եաման», «Ագուլիսցի քաջ պատանի», «Գնդակ որոտաց», «Արդեօք ուլքեր են», «Մարաթոկ», «Վայ Նարէ», նաև «Կիլիկիա», «Մարտիկի երգը», Գուսան Հայկազունէն «Հայարտ գնացէք», Ստեփան Լուսիկեանէն «Ազատ Հայաստան», Մանէ Յակոբեանէն «Հայ»-ը, Վաչէ Աւետեանէն «Հայ ենք մենք», «Փառք որ կանք, պիտի լինենք, ու շատանանք», և եզրափակեց «Մեր հայրենիք» քայլերգով: Բեմին վրայ գետնորում էր պատահաւ մը, որուն վրայ կը ցուցադրուէին իրաքանչիւր երգի հետ առնչուող տեսարաններ և խօսքեր:



Յայտագիրին իր մասնակցութիւնը բերաւ Համազգայինի «Գայեանէ» պարախումբը, որ ընկերակցեցաւ Նունէ Եսայեանի կարգ մը երգերուն: Ուշագրաւ է, որ Նունէ Եսայեան ուր որ այցելած է, իր ելոյթներուն մէջ ներգրաւած է այդ գաղութի խումբերը, ինչ որ կը խորհրդանշէ Հայաստան-սփիւռք կապը և միասնականութիւնը, ինչպէս ինք հաստատեց:

• 7 Փետրուար 2016ին, վարուժանական ուրոյն մթնոլորտ կը տիրէր Համազգայինի «Լ. Ծանթ» կեդրոնի «Գ. և Հ. Արմէնեան» սրահին մէջ, ուր գետնորում էին տաղանդաշատ դերասան և լիբանանահայ թէ լիբանանեան թատերական կեանքին մէջ իր ուրոյն ներդրումն ու անհնջելի դրոշմը ունեցած Վարուժան Խտրշեանի բեմադրած թատերախաղերուն որմնագոյները, ներկայացումներուն լուսանկարները, իր կեանքը մարմնաւորող պատկերներ, որոնք այս վաստակատու անձնաւորութեան անանձնական կեանքին պատմութիւնը կը հիւսէին: Զետեղուած լուսանկարներուն ընդմէջէն կարելի էր տեսնել Վարուժան Խտրշեանը բեմին վրայ ու անոր ետին, իր անձնական կեանքի ամէնէն յատկանշական վայրկեանները՝ Հայաստանի մէջ թէ սփիւռքի, յատկապէս Լիբանանի, ուր խտրշեանական ներդրումը անհնջելի եղաւ և այդպէս ալ պիտի մնայ:

Յիշատակի ձեռնարկը սկսաւ երբ արուեստաւէրները առիթ ունեցան ծանօթանալու Վարուժան Խտրշեանի ներկայացումներուն և լուսանկարներուն: Պաշտօնական բաժնով նախ ցուցադրուեցաւ տեսերիզ մը, որուն մէջ արձանագրուած էին հանգուցեալ մտատրական Գրիգոր Շահինեանի Վարուժան Խտրշեանի մասին վկայութիւնները:



«Թատրոն-67» թատերախումբի անդամներուն անունով սրտի խօսք արտասանեց Մարալ Մխսեան: Ան դիտել տուաւ, թէ ինչպէս Վարուժան Խտրշեան թատերական ասպարէզ մտնելուն առաջին իսկ օրէն գրաւած է իր շրջապատին ուշադրութիւնը իր հզօր անհատականութեամբ, ընկերային ջերմ մթնոլորտ ստեղծելու և պահելու կարողութեամբ: Ան ըսաւ, թէ Վարուժան Խտրշեան դերասան պատրաստելու յատուկ կարողութիւն ունէր: Խտրշեանի հերոսներուն հետ, բայց լաւապէս կը գործընկեր իրաքանչիւրին վրայ:

Մ. Մխսեան նշեց, որ Վարուժան Խտրշեան բեմադրած է բազմաթիւ թատերգութիւններ, որոնք իրենց դրոշմը ձգած են գաղութի մշակութային կեանքին վրայ և նպաստած անոր վերելքին: Ան ոչ միայն բեմադրիչ էր, այլ նաև դերուստ, գեղարուեստական ղեկավար: Ապա Զաւէն Պաաքլիսի և Յովսէփ Գափլանեան խոր յուզումով կարդացին Վարուժան Խտրշեանին մասին յուշեր ու վկայութիւններ, որոնք գրուած ու դրկուած են աշխարհի չորս ծագերէն՝ մեծ բեմադրիչին մահուան յիշատակին առիթով:

• 19 Փետրուար 2016ին, «Յակոբ Տէր Մեղքունեան» թատերասրահին մէջ Համազգայինի «Արեգ» թատերախումբի աւագ սերունդը ներկայացուց Ֆետերիքօ Կարաիա Լորգայի «Պեռնարտա Ալպայի տունը» թատերգութիւնը՝ գեղարուեստական ղեկավարութեամբ և բեմադրութեամբ Ռոպերթ Առաքելեանի:



Երկու արարով թատերախաղը կ'արժարժէր ընկերային հասարակական խնդիրներ, ազատութեան ձգտում, կարծրատիպեր և բեկումն ճակատագրիներ: Թատերախաղի հերոսուհիները պայքար կը մղէին յանուն ազատ կեանքի, անկաշկանդ սիրոյ և երջանկութեան՝ կնոջ սահմանուած գիտակցումով և կեանքի բնական սպասումներով: Իզական բարդ ներաշխարհը բացայայտելու պատասխանատուութիւնը դրուած էր Համազգայինի «Արեգ» թատերախումբի աւագ սերունդի ներկայացուցիչներուն ուսերուն վրայ:

• Կազմակերպութեամբ Համազգայինի Լիբանանի Շրջանային վարչութեան և համագործակցութեամբ Երևանի պետական համալսարանի Հայագիտական

հետազոտութիւններու հիմնարկին, 22 Փետրուար 2016ին, Համազգայինի «Լ. Ծանթ» կեդրոնի «Գ. և Հ. Արմէնեան» սրահին մէջ երկրորդ անգամ ըլլալով տեղի ունեցաւ «Հայոց պատմութեան հիմնահարցեր»-ու հեռուստոցման խտացեալ եռամսեայ ծրագրի մասնակիցներու ծանօթացման հանդիպում: Հանդիպումին ներկայ էին Համազգայինի Շրջանային վարչութեան անդամներ և մասնակիցներ:



Բարի գալուստի խօսքով հանդէս եկաւ Բաֆֆի Տեմիրճեան: Ան ըսաւ, թէ ծրագիրը նպատակ ունի ապահովել մասնագիտական կրթութիւն հեռուստոցման համակարգով. ապա ներկաները համացանցային տեսահանդիպում մը ունեցան Երևանի պետական համալսարանի Հայագիտական հետազոտութիւններու հիմնարկի տնօրէն Դոկտ. Միքէլ Յովհաննիսեանին հետ: Ան մանրամասնօրէն ներկայացուց ծրագրին, դասընթացին և քննութեան մասին բոլոր անհրաժեշտ տեղեկութիւնները: Ներկաները առիթ ունեցան լուսաբանական հարցումներով դիմելու Դոկտ. Միքէլ Յովհաննիսեանին: Հանդիպումի աւարտին ներկաները ամբողջացուցին մասնակցութեան դիմումը: Նշենք, որ դասընթացը պիտի սկսի 1 Մարտ 2016ին:

• «Սայաթ-Նովա» աշուղական երգի վաստակատու համոյթին աշուղական և հայրենասիրական երգերու աննախադէպ համերգ մը կազմակերպած էր Համազգայինի Լիբանանի Շրջանային վարչութիւնը: Համոյթի գեղարուեստական ղեկավարն էր Հայաստանի Հանրապետութեան ժողովրդական արուեստագէտ, փրոֆ. Թովմաս Պողոսեան, իսկ գործիքային բաժնի ղեկավար՝ Հայաստանի Հանրապետութեան վաստակատու արուեստագէտ և քամանչահար Վարդան Պաղտասարեան: Համերգը տեղի ունեցաւ 28 Փետրուար 2016ին, «Էմիլ Լահուտ» սրահին մէջ: Վարագոյրը բացուեցաւ, և ահա բեմին վրայ առաջին անգամ ըլլալով կանգնած էր «Սայաթ-Նովա» աշուղական երգի վաստակատու համոյթը իր շքեղութեամբ, վեհութեամբ ու արտասովոր հմայքով: «Սայաթ-Նովա» համոյթը իր յաղթական խրոխտ կեցուածքով տակաին կատարումները չսկսած կարծես կ'ապացուցէր, որ իր ստեղծագործական կրողը կը ծառայէր հայ ժողովուրդին և անոր մշակոյթի զարգացման ու պահպանման: Եւ ահա հնչեց Սայաթ Նովայի «Քամանչա» երգը և իսկոյն թրթռաց լիբանանահայ հանդիսատեսին սիրտը:



Հերթաբար հնչեցին Աշուղ Հայկազունի, Աշուղ Բաֆֆիի, Սայաթ Նովայի, Զիւանիի, Ֆահրատի, Մուրատ Մշեցիի անգուղական երգերը, ինչպէս նաև ազգային-հայրենասիրական երգերու փունջ մը: Ուշագրաւ էր արցախեան մշակոյթէն պատկերի մը կատարումը:

Երգիչներուն հիասքանչ ձայնը, գեղեցիկ կատարումները տուին իրապատու ջերմություն մը՝ արժանանալով ներկաներուն բուն ծափահարություններուն և երբեմն ալ գնահատական բացազանչություններուն: Համոյթը իր երգերով պատմեց հայ ժողովուրդի պատմությունը, երգեց հայու փառքն ու յաղթանակը, գովերգեց հայ մշակոյթը:

Համերգի ընթացքին ելոյթ ունեցաւ նաև Քիւնսի անուան դպրոցի սաներէն՝ լիբանանահայ երգչուհի Քարմէն Աճեմեան:

Ելոյթ ունեցաւ Լիբանանի հայոց թեմի առաջնորդ Շահէ եպս. Փանոսեան: Ան սրտագին շնորհատրոյթիներ և շնորհակալութիւն յայտնեց համոյթին և ըսաւ, թէ սփիւռքեան տարածքներուն վրայ հայութիւնը ինքզինք գօտեպնդած է երգով, ապա ողջունելով համոյթին ներկայութիւնը Լիբանանի մէջ, կոչ ուղղեց, որ վերստին փարի ժողովուրդը իր ազգային ասանդներուն, յատկապէս երաժշտութեան, ժողովրդային երգերուն, որոնք հայութեան սեփականութիւնն են, որոնք միայն հայութեան միջոցով կրնան ապրիլ և ապրեցնել:

• Լիբանան շրջագայութեան առթիւ «Մայաթ-Նովա» համոյթի գեղարուեստական ղեկավար փրոֆ. Թովմաս Պողոսեանի հետ հարգազրոյցը դիտել այստեղ. <https://www.youtube.com/watch?v=9Jt4WQkMxw>

• Կազմակերպութեամբ Համազգայինի Լիբանանի Շրջանային վարչութեան, 3 Մարտ 2016ին, Համազգայինի «Լևոն Շանթ» կեդրոնի «Գէորգ և Հերմինէ Արմէնեան» սրահին մէջ տեղի ունեցաւ «Հայ աշուղական արուեստը» նիւթով դասախօսութիւնը, զոր ներկայացուց «Մայաթ-Նովա» համոյթի գեղարուեստական ղեկավար փրոֆ. Թովմաս Պողոսեան:



Փրոֆ. Պողոսեան հաստատեց, որ աշուղական արուեստը, ժողովրդական երգերուն կողքին, հայ մշակոյթի ամէնէն հարուստ գանձարանն է, սակայն անիկա անուշադրութեան մատնուած է: Այս իմաստով, փրոֆ. Պողոսեան ուզեց զանազանել աշուղական արուեստը նախ գուսանական արուեստէն, ապա ժողովրդականէն: Ան բացատրեց, թէ այս առաջին երկու արուեստները իրար նման են իբրև երգ յօրինելու արուեստներ, սակայն գուսանական արուեստը գոյութիւն ունի հեթանոսական ժամանակաշրջանէն ի վեր և ունի 3000 տարուան երգացանկ, որ կ'ընդգրկէ հայ դիցաբանութեան պանթէոնի աստուածներուն դիցազներգութիւնները, ինչպէս՝ «Վահագնի ծնունդը»: Գուսանական երգն ու երաժշտութիւնը կը յատկանշուին ազատ ոճով՝ չունին յանգաւորում և տաղաչափութիւն: Իսկ աշուղական արուեստը անշի կարծր է, անոր մէջ ծանրակշիռ տեղ կը գրաւեն ճշգրիտ տաղաչափութեան դասական օրէնքները:

• Կազմակերպութեամբ Համազգայինի «Գասպար Իփեկեան» թատերախումբի վարչութեան, 10 Մարտ 2016ին, Համազգայինի «Միմոն Վրացեան» մասնաճիւղի կեդրոնին մէջ տեղի ունեցաւ թատերական հանդիպումներու շարքին երկրորդ հանդիպում-զրոյցը, որուն ընթացքին «Եու. Էս. Ժի.» համալսարանի դասախօս Հրաչ Թոքաթեան ներկայացուց արուեստագէտ, փորձագէտ, ֆրանսացի հեղինակ Կի Տրպորի տեսակէտը թատրոնի և ֆիլմարուեստի մասին:

Հանդիպումին բարի գալուստի խօսքը արտասանեց «Գասպար Իփեկեան» թատերախումբի վարչութեան ատենապետ Մարտիկ Տեմիրճեան: Ան նկատել տուաւ, որ ասիկա վարչութեան ծրագրած հանդիպում-

զրոյցներու շարքին երկրորդն է, որ տեղի պիտի ունենայ, որուն ընթացքին Հրաչ Թոքաթեան պիտի ներկայացնէ Կի Տրպորը: Ապա ան հրաւիրեց դասախօսը ներկայացնելու իր նիւթը:



Կի Տրպոր եղած է հարուստ ընտանիքի զաւակ: Ան թափառաշրջիկ կեանք մը ունեցած է և հրահրած է շուրջիները, որ չաշխատին, որովհետև, ըստ իրեն, աշխատելով ինք ոչինչ պիտի չաի, այլ պիտի բարձրացնէ տիրոջ մակարդակը: Եղած է զինեմով և 3-4 անգամ անձնասպանութեան դիմած է, մինչև որ 1994ին յաջողած է անձնասպան ըլլալ: Կի Տրպորի ստեղծած «իրավիճակային շարժում»-ի անդամներուն թիւը չէ անցած 12 հոգին, և այդ շարժումին սկզբունքներուն դէմ եղած են իրատնայնները: Ան գրած է 4-5 գիրքեր, նաև նկարած է փորձառական ժապաւէններ: Անոր գիրքերը առցանց կարելի է կարդալ, որովհետև իր սկզբունքին համաձայն, գիրքը պէտք չէ ծախուի, այլ՝ ամէն մարդու հասանելի ըլլայ:

Հրաչ Թոքաթեան PowerPoint-ով ներկայացուցած իր նիւթին մէջ անդրադարձաւ Կի Տրպորի գաղափարներուն, անոր գրած գիրքերուն ընդմէջէն, որովհետև ներկայիս միշտ հարցականի տակ ենք իբրև լիբանանահայ գաղութ կամ սփիւռք, որ դէպի ո՞ր կ'երթանք և ինչ են պատմական կամ ընկերային իրադարձութիւնները, որոնք կը պատահին. մեր ինքնութեան վերաբերեալ հարցադրուող մեծ նիւթերը, որոնցմէ կարևորագոյնը մշակոյթն է՝ իր տարբեր երեսներով. ներկայ սերունդը հետաքրքրուած է մշակոյթով կամ արուեստ կ'արտադրէ՝ իբրև արուեստագէտ կամ մտաւորական: Թոքաթեան այս բոլորին պատասխանը տուաւ Կի Տրպորի տեսակէտներուն ընդմէջէն, որոնք բաւական ծայրայեղ և ճնշիչ առաջարկներ են, որոնք մտածել կու տան, թէ արուեստի արտադրութիւններ կան մեր շուրջ, որոնք արուեստ են առանց արուեստ կոչուելու: Կի Տրպորի գաղափարախօսութիւնը և առաջարկները մշակուած են և ներկայացուած 50 տարի առաջ: Թոքաթեան իր ներկայացումով կը նպատակադրէր, որ ներկայ սերունդը մտքի մարզանք մը ընէ և տեսնէ, թէ ինչ կարելի է ընել և ինչ են տուեալները:

Աւարտին ան նաև ցուցադրեց Կի Տրպորի արտադրած ժապաւէններէն տեսարան մը, որ կը ներկայացնէր միայն ճերմակ պատուաւ մը:

• Կազմակերպութեամբ Համազգայինի Լիբանանի Շրջանային վարչութեան, 12 մարտ 2016ին, «Լևոն Շանթ» կեդրոնի «Գ. և Հ. Արմէնեան» սրահին մէջ տեղի ունեցաւ դասական համերգ՝ կատարողութեամբ Ալեքսանտր Յարութիւնեանի անուան փայտափողային-դաշնամուրային քառեակին, որ հրաւիրուած էր «Պուսթան» փառատօնին կողմէ: Քառեակի անդամներն են Լիլիթ Զաքարեան՝ դաշնակ, Գէորգ Աւետիսեան՝ սրինգ, Դաիթ Կիլամիրեան՝ աւազարինգ (clarinet), Նիկոլայ Պողոսեան՝ թաւափող (bassoon), իսկ ղեկավարն է Մերկէյ Սմբատեան: Համերգին երաժշտաւէր բազմութեան կողքին ներկայ էին նաև «Պուսթան» փառատօնի տնօրէն Նատա Մաստուտ և Մերկէյ Սմբատեան:



Համերգին բարի գալուստի խօսքը արտասանեց «Բարսեղ Կանաչեան» երաժշտանոցի տնօրէն Աշոտ Ճէնտէրէճեան: Ան նկատել տուաւ, որ քառեակի անդամները մաս կը կազմեն Հայաստանի Երիտասարդական սիմֆոնիք նուագախումբին և երրորդ անգամ ըլլալով հիւրերն են «Պուսթան» փառատօնին:

Այնուհետև Ալեքսանտր Յարութիւնեանի անուան փայտափողային-դաշնամուրային քառեակը յաջորդաբար մեկնաբանեց Սոցարթի ստեղծագործութիւններէն «Կախարդական սրինգը» օփերայէն հատուած մը, Պիզէի «Գարմէն» օփերայէն հատուածներ, Չայքովսկիի «Նաթրաքըր» պալէն հատուածներ, Ռախմանինովի «Վոքալիզ»-ը, Պէրնշտայնի «Գանտիտ» օփերայի նախերգանքը, Խաչատուրեանի «Գայեանէ» պալէն հատուածներ, Փրոքոֆիլի «Ռոմէօ և Ժիլիէթ» պալէն հատուածներ, Յարութիւնեանի «Կոնցերտային վալս» և «Մասունցիներու պար» երաժշտական կտորները: Հանդիսատեսները մեծապէս գնահատեցին քառեակի կատարումները և յոտնկայս ողջունեցին զիրենք իրենց երկարատև ծափերով:

Յայտնենք, որ Ալեքսանտր Յարութիւնեանի անուան փայտափողային-դաշնամուրային քառեակը ստեղծուած է հայ մեծանուն երաժշտահան Ալեքսանտր Յարութիւնեանի 95-ամեակին առիթով և կոչուած է իր անունով: Քառեակի ստեղծումին հիմնական նպատակն է սերունդներու միջև կամրջումը և հայ երաժշտական դպրոցի ժառանգութեան պահպանումն ու արժևորումը: Քառեակի անդրանիկ համերգը տեղի ունեցած է 28 հոկտեմբեր 2015ին՝ հայ հանդիսատեսին առջև: Քառեակին իրապատկութիւնը կը կազմէ ոչ ասանդական գործիքային կազմը, որովհետև Ա. Յարութիւնեանի ստեղծագործական ժառանգութեան մէջ մեծ տեղ կը գրաւեն փողային գործիքներու համար գրուած ստեղծագործութիւնները:

Այստեղ պէտք է նշել, որ մօտ օրէն քառեակին առաջին ձայնակաւառակի ձայնագրութեան աշխատանքները կը հասնին իրենց աւարտին, և խումբը Մայիս ամսուան ընթացքին կը մեկնի Չինաստան՝ ելոյթ ունենալու համար ութ քաղաքներու մէջ, և այդ առիթով տեղի կ'ունենայ ձայնակաւառակի ներկայացումը:

• Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Արամ Ա. կաթողիկոս արժևորեց ազգային գործիչ, մտաւորական, մանկավարժ և ուսուցիչ Կարօ Յովհաննէսեանի 40-ամեայ անխոնջ ծառայութիւնը՝ հայ մտքի արժանատի մշակն ու գործիչը հանդիսատեսապէս մեծարելով և պարգևատրելով:

Մեծարանքի հանդիսութիւնը, որ տեղի ունեցաւ 1 Մարտ 2016ին, Կաթողիկոսարանի «Կիլիկիա» թանգարանին մէջ, կազմակերպուած էր Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Դպրեվանքին և Համազգայինի Լիբանանի Շրջանային վարչութեան կողմէ, ու կը վայելէր հովանաւորութիւնը Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետին:

Բացման խօսքը արտասանեց Նորա Թաշճեան: Ան կարևոր նկատեց ընկերային կեանքի կազմաւորման ու զարգացման մէջ հաւաքականութեան առաջնորդներուն վարքն ու բարքը, ազգային տեսլականով տոգորուած ըլլալը և բարոյական արժէքներ կրելու հանգամանքը: Ապա ըսաւ, թէ Կարօ Յովհաննէսեան կարևոր նկատած ու ստանձնած է դժուարագոյն ասպարէզներէն՝ կրթական մշակի ասպարէզը: Ներկայացնելով Կարօ Յովհաննէսեանի կենսագրական տուեալները, Ն. Թաշճեան հաստատեց, որ ան տակաւին կը շարունակէ սնուցանել նոր սերունդներու մտքերն ու հոգիները, զանոնք կը մղէ հմտանալու, փնտռելու ճշմարիտն ու ազնուագոյնը: Ան եզրափակեց խօսքը՝ ըսելով, թէ Կարօ Յովհաննէսեանի հաւասարակշռուած ու արդարադատ մարդկային և գերազանցապէս սկզբունքային նկարագիրը պիտի շարունակէ մնալ չափանիշ ու ներշնչարան:

## Սուրիա

• 28 Փետրուար 2016ին, Հալեպի «Գեորգ Եսայան» սրահին ներս, տազնապահար հալեպահայությունը եզակի ոգևորություն ապրեցա՝ ըմբռնվելով Համազգայինի «Զուարթնոց» երգչախումբի բարձրորակ համերգը, գեղարուեստական դեկավարությունը վաստակատուր խմբավարուի Գայեանե Միմոնեան-Տերեանի և դաշնամուրի ընկերակցությամբ Ռուզան Պարսումեանի:

Համերգի բացումը կատարուեցա Սուրիոյ և Հայաստանի Հանրապետության քայլերգներով: Ապա ներկաները մեկ վայրկեան յոտնկայս յարգեցին Սուրիոյ նահատակներուն յիշատակը: Հայերէն բացման խօսքով Մարիա Պոշկեզնեան նշեց, որ Համազգայինը հաւատարիմ իր առաքելութեան տնաբար կանգնեցաւ մեր ժողովուրդին կողքին, հայ մշակոյթով լիցքաւորելու անոր կեանքը. իսկ արաբերէն բացման խօսքով Ռաֆֆի Միլահեան ըսաւ, որ փորձեցին ու կը շարունակեն փորձել մահուան դատապարտել Հալեպն ու անոր բնակչութիւնը, բայց Հալեպը կանգուն է իր ամրոցին նման՝ վկայ «Զուարթնոց» երգչախումբի յաղթական այս ելոյթը:

Յայտագիրի առաջին բաժինով երգչախումբը ներկայացուց հետևեալ երգերը. «Հայր մեր» (Եկմալեան), «Ազատ Հայաստան» (Ստեփան Լուսիկեան՝ նուիրուած Հայաստանի

վերանկախացման 20 ամեակին), Հարսանեկան երգերու շարք (Կոմիտաս), «Տուն իմ հայրենի» (Ն. Իսախրեան), հայրենասիրական երգերու շարք (մշակում՝ Գայիանե Միմոնեան-Տերեանի), «Անյոյ» օփերայէն «Համբարձում եայա», «Վուշ-վուշ», « Անպի տակից» (Ա. Սպենդիարեան, մշակում՝ Գայիանե Միմոնեան-Տերեանի), « Էնգելի» (Ա. Սպենդիարեան, մշակում՝ Գայիանե Միմոնեան-Տերեանի). հնչինային այս երգին իր մասնակցութիւնը բերաւ Համազգայինի «Մարդարապատ» պարախումբը: Երգչախումբը նաև հրամցուց «Ըրթ տոնկ» (Մ. Ճէքսըն) և «Ռէլեթը պլը սալի», «Ալ հաքքու սիլահի» արաբերէն երգերը:



Յայտագիրի երկրորդ բաժնի բոլոր երգերը մշակած էր խմբավարուի Գայեանե Միմոնեան-Տերեանը: Երգչախումբը այս

բաժինով մեկնաբանեց «Է հէյ ոտքի» (Յ. Պատալեան), «Երնէկ թէ այս նոր տարին» (Ռ. Հախվերտեան), « Քաղաք իմ Հալեպ» (խօսք՝ Մարգարիտ Շամիլեան-Մուրատեանի, երժշտ. Գայիանե Միմոնեան-Տերեանի), «Հիրուա իա պելեոի» (Տալիտա), «Ապարան» (Ռ. Պետրոսեան) «Անցում ես նագով» (Ա. Աճեմեան), «Մոսկովեան գիշերներ» (Ս. Մետոյի), «Կապոյտ մանուշակ» (Մ. Մավիսաքալեան), «Արի եար ջան», «Հոյ նար» (Թ. Ալթունեան), «Հայաստան» (Ա. Այվազեան): Երկրորդ բաժնի կարգ մը երգերուն երգչախումբին ընկերակցեցաւ սենեկային նուագախումբը՝ առաւել հմայիչ դարձնելով համերգը:

Համերգի կարգ մը երգերուն գործիքաւորումը կատարած էր տոքթ. Ռաֆֆի Ապլճեան: Հանդիսավարուի Մարիա Մարգարեան մէջընդմէջ ներկայացուց երգերուն առնչուող մեկնաբանութիւններ:

Երգչախումբի 60 երգիչ երգչուհիները, խմբավարուի Գայեանե Միմոնեան-Տերեանի բժայնդիր և անխոնջ աշխատանքին շնորհիւ հոգեզմայլ պահեր պարգևեցին հանդիսատեսին, հմտորէն կատարելով ամէնէն բարդ ստեղծագործութիւններն անգամ, վերստին շողացնելով «Զուարթնոց»-ի ջերմացնող արևը: Համերգը ինքնին յաղթանակ մըն էր հալեպահայութեան համար, որ կ'ապրի ու կը շնչէ հայ մշակոյթի կենարար ոգիով:

## Կիպրոս

• Համազգայինի Կիպրոսի «Օշական» Մասնաճիւղի «Դիմակ» թատերախումբը նոր տարուան առաջին օրերուն՝ 3 Յունուար 2016ին գաւեշտով մը ներկայացաւ կիպրահայութեան, ուրախ և զուարճալի պահեր պարգևելով ներկաներուն:

Ներկայացուեցաւ Յարութ Թահմազեանի «Ես Պարոնեանն եմ» գաւեշտը, հեղինակի բեմադրութեամբ և «Դիմակ» թատերախումբի հին ու նոր անդամներուն մասնակցութեամբ: Նիւթը կը ներկայացնէր Պարոնեանը, որ դարձեալ երկիր դրկուած էր, մեղմելու իր խայթոցները, որպէսզի հանգիստ խղճով դրախտ կարենար մտնել: Սակայն ան կը տեսնէ, որ ոչինչ փոխուած է և նոյնիսկ անհրաժեշտ կը համարէ անելի խստացնելու իր խայթոցները:

«Նարեկ» վարժարանի հանդիսաւարահին մէջ տեղի ունեցած այս թատերական երեկոյին ներկայ գտնուեցան անելի քան 150 հոգի, որոնք գինիի ու թեթև ընթրիքի սեղաններու շուրջ բոլորուած ըմբռնեցին տօնական մթնոլորտը:



«Դիմակ» թատերախումբի ամանորեան այս ձեռնարկները լաւագոյն առիթներ են ուրախ և զուարթ մթնոլորտի մը մէջ բոլորելու Համազգայինի անդամներն ու բարեկամները, միևնոյն ատեն պատեհութիւն ստեղծելով թատերական նոր ձիրքերու յայտնաբերման: Համազգայինի Կիպրոսի «Օշական» Մասնաճիւղի վարչութիւնը կը շնորհաւորէ թատերական յանձնախումբը, «Դիմակ» թատերախումբի բոլոր անդամներն ու բեմադրիչ Յարութ Թահմազեանը այս գեղեցիկ իրագործման համար: Վարձքը կատար բոլորին:

• Չորեքշաբթի, 17 Փետրուար 2016ի երեկոյեան տեղի ունեցաւ Համազգայինի Կիպրոսի «Օշական» Մասնաճիւղի վարչութեան կազմակերպած երկրորդ մշակութային երեկոն: Յայտագիրը կը բաղկանար երկու բաժիններէ՝ գրական և գեղանկարչական:

Վարչութեան ատենապետ Արթո Դալիթեանի ողջոյնի խօսքէն ետք սկսաւ երեկոյի գրական բաժինը՝ նուիրուած Շահան Շահնուրի: Ասատուր Տեվլէթեան հակիրճ ու խորիմաստ վերլուծումով մը ներկայացուց գրագէտին կեանքը, գործերը ու անոր դերը հայ գրականութեան մէջ, որմէ ետք անոր գործերէն ընթերցումներ կատարեցին Լորա Մկրտիչեան, Նայիրի Մուրատեան, Սօսի Թորոսեան և Յասմիկ Լիպարիտեան-Գոյումճեան:



Երկրորդ բաժինով, Արթո Դալիթեան ներկայացուց Յովհաննէս Այվազովսկիի կեանքն ու գործը, որմէ ետք ան ցուցադրեց Այվազովսկիի գործերէն նմոյշներ՝ հետաքրքրական բացատրութիւններ տալով իւրաքանչիւրին մասին:

Մշակութային երեկոն ամբողջացաւ գինիի և թեթև ուտելիքի սպասարկութեամբ, որմէ ետք ներկաները հրաժեշտ տուին, գեղեցիկ ու ջերմ երեկոյ մը վայելելով ըլլալու գոհունակութեամբ:

## Տրանսս

• 18 Յունուար 2016ին, Փարիզի Հայ Մշակոյթի տան մէջ, ցուցադրուեցաւ Քորէացի Լիանկ Քիմի Resident Forever վաւերագրական ժապաւէնը, նկարուած 2013 և 2014 տարիներուն, Հայաստանի սահմանային գիւղերուն մէջ:

Հարիւրէտելի հանդիսատեսներ դիտեցին այս ժապաւէնը որ կը ներկայացնէ սահմանային փակ շրջաններու մէջ ապրող ժողովուրդի դժուար պայմանները և անհատներուն հողին կառչած մնալը, հակառակ սահմանային պայթուցիկ վիճակին: Բեմադրիչը կ'ուզէ շեշտել այս հարցին համաշխարհային նկարագիրը, այսինքն՝ պարտադրուած պատերազմի ազդեցութիւնը առօրեայ կեանքերուն վրայ:



Գեղեցիկ նկարահանում, ազդեցիկ պատկերներով ֆիլմը մեծ հետաքրքրութիւն ստեղծեց ներկաներուն մօտ:



• Կազմակերպությամբ Համագայինի Գլխավոր մասնաճիղի Գրական յանձնախումբին, 30 Յունուար 2016ին, Ս. Աստուածածին Հայց. Առաք. Եկեղեցույ «Յովհաննէան» սրահին մէջ համագայինի անդամներ եւ համակիրներ յիշատակելի երեկոյ մը անցուցին: Միտք թեմայով երգն ու ասմունքը, նուազը պարն ու գուարճալի խօսքերը պահ մը հեռացուցին բոլորը առօրեայ մտահոգութիւններէն եւ փոխադրեցին սիրոյ կախարդական աշխարհը, ուր հնչեցին Վարուժանն ու Մեծարեւոյցը, Սահեանն ու Չարենցը, Կապուտիկեանն ու Սահակեանը, Տերեանը, Սահեանը, Մնացականեանը, Գուսան Աշոտն ու շատ անոնք:

Գեղարուեստական բաժինը ունէր ընդհանրապէս անպաշտօն եւ մտերմիկ բնոյթ:



Մասնաճիղի ատենապետ՝ Մեղեղի Էթիեմեզեանի հակիրճ խօսքին յաջորդեց օրուան թամադան, գրող եւ Համագայինի հաւատարմորդ անդամ Ռուբէն Մնացականեան, որ ձեռնհասօրէն վարեց հաճելի ու անակնկալներով լի երեկոն: Մեղաններուն վրայ գետեղուած էին թղթածրարներ, որոնք կը պարունակէին սիրոյ մասին գրուած զանազան բանաստեղծութիւններ եւ երգեր:

Համագայինի Գրասէրներու անդամներէն իրենց մասնակցութիւնը բերին Վարազ Պապեանը, Արեն Մնացականեանը, Տարօն Հալլաճեանը, Մեակ Յարութիւնեանն ու Թամար Տօնապետեանը տպաւորիչ ընթերցումներով, ասմունքներով եւ երգերով: Տարօնն ու Արենը, առիթը օգտագործելով իրենց տպաւորութիւնները բաժնեցին Համագայինի Ուսանողական Հաւաքին մասին, քաջալերելով երիտասարդները, որ իրենց մասնակցութիւնը բերեն:

Հալլայէն գաղութ փոխադրուած գուսան Միեր Մինասեանի կատարողութեամբ լսեցինք աշուղական եւ ժողովրդային երգերու ընտիր հաւաքածոյ մը: Պէրթիքէն դերասանն ու բեմադրիչ Յասմիկ Թաշճեան Պերթիքեան այլազան երգերով հանդէս եկաւ, խանդավառելով ներկաները: Բազմաթիւ անհատներ, ներառեալ Արշօ Չաքարեան, Տոքթ. Անի Հասրճեան, Յակոբ Ճանպազեան, Արմինէ Թորիկեան, Արա Տէր Յարութիւնեան, Սոնա Յովհաննէսեան, Ժիրայր Յովհաննէսեան, Լեւոն Տանայեան, նաեւ փոքրիկներ Գայեանէ Յարութիւնեան եւ Լիլիթ Նաճարեան, երգերով, ասմունքներով գուարճալի խօսքերով եւ նուագակցութեամբ առաւել եւս հարստացուցին ձեռնարկը: Երաժշտութեան սարքաւորումի բաժինը ստանձնած էր Մեակ Յարութիւնեան. ի հարկէ, այսպիսի առիթներով, շուրջպարը անխուսափելի երեւոյթ է:

Աւարտին, ներկաները համախմբուած երգեցին «Մարի սիրուն եար»ը: «Ես իմ անոյշ Հայաստանի»ի ասմունքով երեկոն հասաւ իր աւարտին: Նշենք, որ սիրերգութեան երեկոնները նորութիւն չեն Համագայինի «Գլխավոր» մասնաճիղի ընտանիքէն ներս. աւանդութիւն դարձած այս ձեռնարկը մտայնացումն է Յասմիկ Պապեանի եւ տարիներ ի վեր, որոշ ընդհատումներով մինչեւ օրս կը շարունակուի, շնորհիւ գրական յանձնախումբի ժրջան անդամներուն: Թորոնթոյի ցուրտ-ձմրան, ներկաները ջերմացած սրտերով մեկնեցան:

• 28 Փետրուար 2016ին, Թորոնթոյի Հայ կեդրոնի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ «Պողոս Մնացեան՝ «Բագին»ի քուրմը» խորագիրը կրող յիշատակի հանդիսութիւնը՝ կազմակերպութեամբ Համագայինի «Գլխավոր» մասնաճիղի գրական յանձնախումբին:

Որպէս ձեռնարկի բացում ներկայ գտնուող շուրջ 200 հայորդիները լսեցին Մնացեանի «Պարը» պատմուածքի պարզ, բայց խորհրդաւոր ընթերցումը՝ հեղինակին կատարողութեամբ, որմէ ետք գրական յանձնախումբի ատենապետ

Թամար Տօնապետեան-Գուգուեան ստանձնեց հանդիսավարութեան պաշտօնը, որ կատարեց ամենայն արհեստավարժութեամբ:

Բացման խօսքին ընդմէջէն Տօնապետեան-Գուգուեան ներկայացուց Մուսա Լեւան Պիթիաս գիւղը ծնած Մնացեանի հակիրճ կենսագրականը ու ակնարկեց հեղինակին Թորոնթոյի հայգաղութի հետ ունեցած մտերմութեան: Տօնապետեան-Գուգուեան ապա հրաւիրեց Հալլայէն գաղութ փոխադրուած, ՀՕՄԻ ամէնօրեայ վարժարանի եօթներորդ կարգի աշակերտուհի եւ արտասանական մրցոյթներու դափնեկիր՝ Լոռի Արամեանը, որ հրաշալիօրէն ասմունքեց Ռոզա Պետրոսեանի «Քարտէս» բանաստեղծութիւնը:



Կարդալէ ետք հանձարեղ Կոմիտաս վարդապետի ծննդեան հարիւրամեակին առիթով թողոթին յանձնուած՝ Պողոս Մնացեանի «Վերջին սուրբը» վերնագիրը կրող գրութիւնը, Տօնապետեան-Գուգուեան բեմ հրաւիրեց Երեւանի Կոմիտասի անուան երաժշտանոցէն վկայեալ, մասնագիտութեամբ թաւջութակահար Լուսինէ Ամիրխանեանը, որ հմտօրէն ներկայացուց Կոմիտասի «Քելէ, քելէ» եւ «Երկինքն ամպել ա» կտորները:

Համագայինի «Ժորժ Սարգիսեան» թատերախումբի դերակատար, Համագայինի գրասէրներու խմբակի եւ գրական յանձնախումբի անդամ եւ «Արծի» պարբերաթերթի խմբագիրներէն Վարազ Պապեան ապա կարդաց Մնացեանի «Առաջին անձրեւը» պատմուածքը, որուն մէջ հեղինակը կը պատմէ իր աշակերտներէն Հայաստանաբնակ գրագէտ Դերենիկ Դեմիրճեանի մահուան տխուր լուրը ստանալու մասին:

Դաշնակահար Գարինա Խշուաճեան, եւս նորայայտ դէմք մը Թորոնթոյի գաղութին համար՝ որ աւարտած է Հալլայի Համագայինի «Բարսեղ Կանաչեան» երաժշտանոցը, մասնակցած՝ զանազան գեղարուեստական ձեռնարկներու, մենահամերգներ տուած է եւ այժմ կը գործակցի Թորոնթոյի սիմֆոնիք նուագախումբին հետ, ներկայացուց Աննօ Բաբաջանեանի հանրաձանօթ «Էլէգիա» կտորը:

Խշուաճեանի ներկայացումէն ետք հանդիսավարը ներկայացուց օրուան պատգամաբեր՝ բանաստեղծ, գրաքննադատ եւ ուսուցիչ Յարութիւն Պերպերեանը, որ եղած է Մնացեանի սիրելի աշակերտներէն, ու ապա՝ գործակիցներէն: Պերպերեան հաղորդական ոճով, հարազատօրէն ներկայացուց իր ուսուցչին, ակնարկելով զանազան անձնական դէպքերու ու պատմութիւններու, որ ան կիսած է Մնացեանին հետ, ըլլան անոնք իր ուսուցչական ասպարէզին, խմբագրական, հրատարակչական լայնածաւալ գործունէութեան թէ մտերմիկ հաւաքոյթներու ընթացքին, հանդիսատեսին առջեւ պարզելով Պողոս Մնացեան մարդուն, գրողին, գրաքննադատին եւ հրապարագիրին յանդուգն ու անկեղծ կերպարը: «Մնացեան՝ գրողն ու մարդը» իր շահեկան բանախօսութիւնը մեծապէս գրաւեց ներկաներուն հետաքրքրութիւնը:

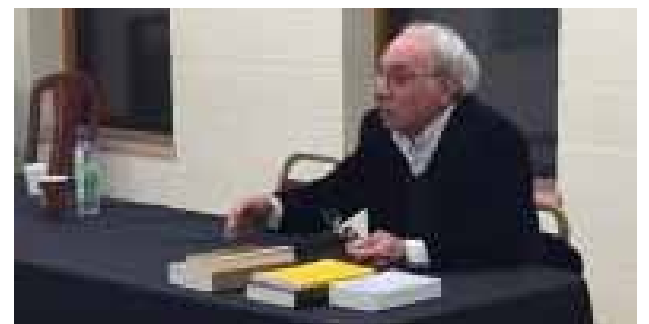
Նախքան հանդիսավարի փակման խօսքը՝ ներկաները վայելեցին Մնացեանի նախասիրած երգերէն «Իմ եղէգը»՝ կատարողութեամբ Կոմիտասի անուան պետական երաժշտանոցէն վկայեալ, գաղութին ծանօթ մեցցօ-սփրանօ Սոնա Յովսէփեանի կատարողութիւնը, ընկերակցութեամբ տաղանդաւոր դաշնակահարուհի Թալին Գըրլպոզեանի, դարձեալ վկայեալ Կոմիտասի անուան երաժշտանոցէն:

Շնորհակալութիւն յայտնելէ ետք ձեռնարկին սատար հանդիսացող բոլոր ընկերներուն ու մասնակցողներուն, հանդիսավարը բեմ հրաւիրեց Համագայինի «Գլխավոր» մասնաճիղի ատենապետ Մեղեղի Էթիեմեզեանը, որ մասնաճիղին եւ գրական յանձնախումբին անունով օրուան բանախօսին փոխանցեց յիշատակ-նուէր մը:

Փակման խօսքին մէջ, Տօնապետեան-Գուգուեան Մնացեանի հետեւեալ խօսքերով հրաժեշտ տուաւ ներկաներուն. «Աստուածարեալ սուրբին օրէն ի վեր գիտենք, աստուածարեալ սուրբը ինք ստրկեցուցած է մեզի, որ «երբ ժողովուրդի շուրթերում մեռնում է լեզուն, մեռնում է եւ ժողովուրդը», ու չմեռնելու համար եւ մանաւանդ ապրելու ու սրբութիւնները ապրեցնելու համար մեր ժողովուրդը բոլոր ժամանակներուն հաւատարիմ ժնաց այդ կենարար աւանդին: Այսօր եւս կապրինք նոյն հրամայականը, դարձեալ մեծ է լեզուին կապուած յոյսը, միայն թէ կարենայինք ընդգգալ անոր ամբողջական խորհուրդը, կարենայինք վերծանել թաքուն պատգամները ու թափ տալ արարչական իր նկարագիրին...»:

• 29 Փետրուար 2016ին, Մոնթրէալի Հայ Կեդրոնին մէջ, տեղի ունեցաւ մտերմիկ հանդիպում մը ծանօթ գրականագէտ, իմաստասէր Մարկ Նշանեանի հետ՝ իր «Պատկեր, պատում, պատմութիւն» նոր գրքին հրատարակութեան առթիւ:

Համագայինի «Սանահին» մասնաճիղի Գրական յանձնախումբի անունով, ձեռնարկին բացումը կատարեց վարչական ներկայացուցիչ ընկ. Անահիտ Պալեան, եւ ապա հրաւիրեց Ռաֆֆի Աճէմեանը, որպէսզի ներկայացնէ հեղինակն ու օրուան նիւթը:



Հատորը, որ կը կրէ ենթախորագիր մը՝ «Փիլիսոփայական բարեկամութիւն մը», հրատարակուած է «Ակտուալ արուեստ»ի կողմէ, Երեւան, հովանաւորութեամբ Աշոտ Յովհաննիսեանի անուան մարդասիրական հիմնարկին: Այս երկը երկհատոր շարքի մը առաջինն է:

Իր այս գործով Նշանեան կուսուժասիրէ լուսանկարչուհի Կարոլ Ֆէքտէի լուսանկարները ու ֆրանսացի մտաւորականներ Մորիս Պլանշոյի եւ Ժորժ Պաթայի գրական ու փիլիսոփայական գործերը, պատկերի, պատումի ու պատմութեան հարցերը ներկայացնելով ժամանակակից դիտանկիւնէ:

«Ամէն դէպքի մասին կարելի է վկայել: Բայց օրինակ վկայութեան խախտումին մասին կարելի է վկայել: Այն ալ դէպք մը չէ՝ ուրիշ դէպքերու կարգին: Ահաւասիկ հարցումը, գոր վերապրողը կը հարցնէ ինքնիրեն անդադար, եւ միայն ինք կրնայ հարցնել: Ինչպէ՞ս կըլլայ, որ այդքան քիչ բան գիտենք այս նիւթերուն շուրջ,» հարց կու տայ Նշանեան իր գրքին մէջ:

Մէկ ու կէս ժամուան գրքի ներկայացման ընթացքին, ներկաները հետաքրքրութեամբ հետեւեցան հեղինակին վերլուծումներուն սոյն նիւթին շուրջ կատարած ուսումնասիրութիւններուն մասին եւ մեծ գոհունակութեամբ մեկնեցան սրահէն, իրեն հետ կրկին հանդիպելու յոյսով:

• 17 Մարտ 2016ին, Մոնթրէալի Հայ կեդրոնի «Ահարնեան» սրահէն ներս տեղի ունեցաւ Հայկազուն Եափուճեանի «Տառապանքի եւ յոյսի ապրումներ» գիրքին շնորհահանդէսը, կազմակերպութեամբ Համագայինի «Սանահին» մասնաճիղի Գրական յանձնախումբին:

Բարի գալուստի խօսքով հանդէս եկաւ, վարչութեան մօտ, Գրական յանձնախումբի ներկայացուցիչ ընկ. Անահիտ Պալեան, որ իր խօսքին մէջ նշեց, թէ «Սանահին» մասնաճիղին ու Գրական յանձնախումբը, հաւատարիմ Համագայինի առաքելութեան, միշտ քաջալեր կը հանդիսանան նման ձեռնարկութիւններու. ապա հրաւիրեց Սուրիայէն վերջերս Գանատա հաստատուած Մերի Պազարեանը, որ ընթերցէ Հայկազուն Եափուճեանի հակիրճ կենսագրականը: Մերի յիշեց, թէ Հայկազուն Եափուճեան բնիկ ռումիլիկինցի է, ան կը պատկանի ցեղասպանութենէն մազապուրծ



ազատած սերունդին, ունեցած է մշակութային բեղուն կեանք Լիբանանի մեջ եւ մահացած 1986ին: Անկէ ետք Սոնա Թիթիզեան Կեօնիկեան կատարեց գիրքին գրական վերլուծումը, անդրադառնալով անոր երկու բաժիններուն որբանոցի կեանքին եւ որբանոցէն դուրս կեանքի ասպարեզին մասին: Ներկայացման ընթացքին, Թիթիզեան կատարեց գիրքին հետաքրքրական մեջբերումներ եւ շեշտեց, որ Ցեղասպանութեան 100-ամեակին հրատարակուած այսպիսի գիրք մը անհրաժեշտ է, որովհետեւ նոր եւ ապագայ սերունդին կը ներկայացնէ ոչ միայն Հայկազուն Եափուճեանի անձնական կեանքը, այլեւ մեր ազգին ամենէն դժնդակ օրերու եւ վերապրումի պատմութիւնը:

Ձեռնարկը կը վայելէր ներկայութիւնը Եափուճեան ընտանիքէն իր երեք թոռներուն Հրայր, Ռաֆֆի եւ Վարանդ Եափուճեաններուն, ինչպէս նաեւ երկու ծոռերուն Սեանին եւ Արմէնին:

Անահիտ Պալեան ներկայացնելէ ետք Թիթիզեանի կենսագրականը բեմ հրաւիրեց Հայկազուն Եափուճեանի երկու թոռները

Վարանդ եւ Հրայր Եափուճեանները փոխանցելու իրենց սրտին խօսքը: Խօսք առաւ նախ Հրայր Եափուճեանը եւ պատմեց իր մեծ հօր կապակցութեամբ իր յուշերը. ապա Վարանդ Եափուճեան իր խօսքին մեջ յիշեց, թէ այս գիրքին միջոցաւ իր եղբոր Հայկի օտար ընկերոջ մօտ հետաքրքրութիւն արթնցած էր Հայոց ցեղասպանութեան մասին եւ անցնող շաբթուն ան Ռինիփէկի Մարդկային Իրաւունքներու թանգարանի յատկապէս Հայոց Ցեղասպանութեան բաժանմունքին նուիրած է 20 հազար տոլար ի յիշատակ Հայկազուն Եափուճեանի: PHOTO

Ձեռնարկի աւարտին ներկաներուն կողմէ պատմուեցան Հայկազուն Եափուճեանի հետ իրենց ունեցած յուշերէն, ապա Վարանդ ու Հրայր Եափուճեանները մակագրեցին գիրքէն օրինակներ, որոնք ըստ հեղինակի գաւակներուն փափաքին, նուիրուեցան ներկաներուն: Աւելցնենք որ Եափուճեանները իրենց ընտանիքին կողմէ սրտաբուխ նուիրատուութիւն կատարեցին Համազգայինի գրատարածին, եւ անոնց միացան ներկաներէն ոմանք:



Համազգային «Սանահին» մասնաճիւղի վարչութիւնը իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ Եափուճեան ընտանիքին եւ բոլոր ներկաներուն, որոնք նիւթական թէ բարոյական նեցուկով, քաջալերեցին գրական այս երեկոն:

## ԱՄՆ Արևելեան շրջան

• 6 Մարտ 2016ին, Համազգայինի Նիւ Ըրրօքի մասնաճիւղը կազմակերպեց Եղիշէ Չարենցի նուիրուած երեկոյ մը, որուն ընթացքին ներկայացուեցաւ «Charents: In Search of My Armenian Poet» վաւերագրական ժապաւէնը:

Ժապաւէնի ցուցադրութեան ներկայ էր ժապաւէնի հեղինակ եւ բեմադրիչ Շիրին Անտրըարն: Երեկոն սկսաւ բարի գալուստի խօսքով, որուն ընթացքին հակիրճ տեղեկութիւն տրուեցաւ Եղիշէ Չարենցի կեանքին ու գրական գործունէութեան մասին: Նարեկ Շաբաթօրեայ Վարժարանի չորրորդ կարգէն մինչեւ եօթներորդ կարգի աշակերտներէն խումբ մը շատ գեղեցիկ ու սահուն կերպով ներկայացուց Եղիշէ Չարենցի բանաստեղծութիւններէն փունջ մը: Ապա սկսաւ ժապաւէնին ցուցադրութիւնը:



Ժապաւէնը 90 վայրկեանի տեւողութիւն ունէր, ուր հեղինակը կը ճամբորդէր տարբեր շրջաններ: Սկսելով Հայաստանէն, ան կանցնի Թիֆլիս, որ քաներորդ դարու սկիզբը հայ մշակութային կեանքի կեդրոնն էր եւ ուր Չարենց ապրած, ստեղծագործած ու բարեկամութիւն մշակած է այդ օրերու այլ յայտնի հայ մտաւորականներու հետ: Ապա կը փոխադրուի Կարս, որ Չարենցի ծննդավայրն էր, ուրկէ Չարենց վերջին անգամ հեռաձայն էր երբ Հայ Կամաւորական Գունդերը նահանջած էին հոնկէ, որուն մաս կը կազմէր ինք:

Ժապաւէնի ընթացքին հեղինակը հարցազրոյցներ կ'ունենայ Համալսարանի դասախօսներու, գրողներու, բանաստեղծներու, ուսանողներու եւ պարզ քաղաքացիներու կամ գիւղացիներու հետ: Հետաքրքրական է, որ հեղինակը ջանք թափելու կարիքը չի զգար մարդոց խօսեցնելու Չարենցի մասին: Հազիւ անոր անունը տուած մարդիկ ինքնաբուխ կերպով կը սկսին պատմել իրենց գիտցածը անոր մասին, նոյնիսկ երեխաներ անգիր կ'արտասանեն Չարենցի բանաստեղծութիւնները:

Այս շրջագայութեան ընթացքին հեղինակը ամէն տեղ կը փորձէ բան մը

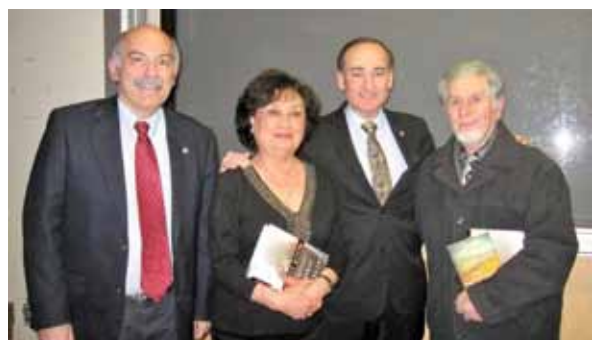
յայտնաբերել Չարենցի մասին, սկսեալ անոր թաղուած ըլլալու ենթադրեալ վայրէն, մինչեւ իր կեանքի տարբեր յանգրուանները, Թիֆլիսի մեջ իր գործունէութիւնը, հասնելով իր ծննդավայրը ու գտնելով իր հօրենական տունը: Կը փորձէ յայտնաբերել այն վայրերը, ուր Չարենց անուցած է իր ազատ կեանքի վերջին վայրկեանները, որմէ ետք ձերբակալուած ու փոխադրուած է Ստալինեան բանտերէն մէկը, ուր սպաննուած է անյայտ պայմաններու մէջ:

Ժապաւէնի ցուցադրութեան աւարտին խօսք առաւ հեղինակը, ու պատմեց Հայաստան անցուցած իր հինգ տարիներուն ու ժապաւէնի պատրաստութեան մասին: Ապա ան պատասխանեց ներկաներուն հարցումներուն: Երեկոյի աւարտին խօսք առաւ Տէր Յովսէփ Բին. Պոզոյեան, որ իր սրտի խօսքը փոխանցելէ ետք կատարեց փակումը:

## ԱՄՆ Արևմտեան շրջան

• 8 Յունուար 2016ի երեկոյեան տեղի ունեցաւ վիպասան Քրիս Պոհճալեանի նոր հատորին նուիրուած շնորհահանդէսը, Ֆրեզնոյի նահանգային համալսարանի «Փիթըրզ» թատերասրահին մէջ:

Ձեռնարկը կազմակերպուած էր Համազգայինի «Դանիէլ Վարուժան» մասնաճիւղին եւ համալսարանի Հայագիտականամպլիոնին համագործակցութեամբ: Հակառակ տիրող ցուրտին եւ քանի մը այլ միջոցառումներու, մօտաւորապէս 100 համալսարանականներ, երիտասարդ եւ տարեց, հայ եւ ոչ-հայ, ներկայ էին լսելու Պոհճալեանի, իր նոր հրատարակուած գիրքին եւ Արեւմտահայաստան կատարած իր ճամբորդութեան մասին:



Փրոֆ. Պարօ Տէր Մկրտիչեան՝ վարիչ-տնօրէնը համալսարանի Հայագիտական ամպլիոնին, իր բացման խօսքին մեջ շնորհակալութիւն յայտնեց Համազգայինին եւ ներկաներուն, ապա ներկայացուց հեղինակը: Նախքան իր նոր հրատարակած գիրքը՝ Guest Room-ը ներկայացնելը, Պոհճալեան խօսեցաւ մեծ ժողովրդականութիւն շահած եւ տարուան լաւագոյն վէպի պատիւին արժանացած իր The Sandcastle Girls գիրքին մասին, անոր օտար լեզուներու թարգմանութեան, իսկ յառաջիկայ տարի՝ ֆիլմի վերածուելուն մասին: Ապա, նկարներու ցուցադրութեամբ, ան պատմեց իր ստացած տպաւորութիւնները Պատմական Հայաստան եւ մասնաւորաբար իր նախնիներու բնակավայր՝ Կեսարիա այցելութենէն:

Անդրադառնալով իր հեղինակած վէպերուն Պոհճալեան շեշտը դրաւ վերոնշեալ երկու գիրքերուն վրայ: Ան ներկաներուն բացատրեց իր գրելու ներշնչումի աղբիւրներուն մասին, գրելու ձեւին, պատմաշարին մէջ երեւցող կերպարներու ստեղծման, եւ շեշտեց, թէ բոլորին մէջ տիրող բնաբանը եղած է 1915ի Եղեռնը, հայ ազգի տուայտալից կեանքը եւ ապա՝ հրաշալի զարթօնքը: Իր հեղինակած

գիրքերը կը վաճառուին ամերիկեան, ասիական եւ եւրոպական բազմաթիւ գրատուններու մէջ, իսկ The Sandcastle Girls-ը մօտ ատենէն ֆիլմի վերածուող, Ամերիկայի հանրութեան աւելի մատչելի պիտի դարձնէ Հայոց Ցեղասպանութեան իրականութիւնը: Գրաւիչ եւ հետաքրքրական այս ներկայացումին յաջորդեցին ներկաներուն կողմէ հարցումներ եւ գնահատական խօսքեր: Ներկաներու երկար շարք մը համբերութեամբ կարգի կանգնած էր մակագրել տալու գնած գիրքերը:

Երեկոն վերջ գտաւ Համազգայինի կողմէ պատրաստուած հիւրասիրութեամբ: